

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1923 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om mera effektiv kontroll å kommunernas ekonomiska förvaltning.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 88, har herr *Hage* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda huruvida och på vilket sätt bestämmelserna om kommunal revision och väljande av revisorer m. m. må kunna ändras på sådant sätt, att effektivare bestämmelser åstadkommas med avseende på kontrollerande och revision av kommunernas ekonomiska förvaltning».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Motionärens yrkande har sin utgångspunkt i de förskingringar och oegentligheter dels av kommunala förtroendemän, dels också av kommunernas tjänstemän, som — enligt vad motionären uppger, i synnerligt stort antal — förekommit under senaste tid. Enligt motionärens uppfattning har detta förhållande, som väckt stor uppmärksamhet, medverkat till uppkomsten av misstro mot all kommunal verksamhet.

*Utskottets
yttrande.*

Obestriddigen hava dylika missförhållanden på åtskilliga håll framträtt. Man kan emellertid enligt utskottets mening vid bedömandet av denna beklagliga företeelse icke bortse från att särskilda omständigheter under de sistförflutna åren gjort sig gällande såväl inom den kommunala förvaltningen som på andra områden. Lämpligheten av att låta dessa särskilda omständigheter trycka sin prägel på lagstiftningen kan med skäl sättas i fråga, allra helst som det icke torde kunna påstås att missförhållandena inom kommunalförvaltningen, jämförda med dem som på andra områden förekommit, varit av särskilt framträdande art, och ej heller att de gjort sig gällande i en sådan omfattning, att därav — såsom motionären förmenat — vållats någon mera allmän misstro mot den kommunala förvaltningen.

Det förefaller dessutom utskottet, som om motionären överskattat möjligheten att genom förändrad lagstiftning angående kommunal revision »förebygga förskingringar» och »åstadkomma att kommunernas medel komma till bästa möjliga användning». Erfarenheten torde till fullo hava visat, att man genom revisionsanordningar — huru väl de än äro reglerade i författningarna — endast i begränsad mån kan bereda säkerhet mot sådana missförhållanden, som i motionen avsetts.

Motionären har emellertid ansett, att nu gällande bestämmelser icke lämna möjlighet för anordnande av en kommunal revision av den effektivitet, som av densamma skäligen kan påräknas, och angivit vissa reformer, som vid den av honom ifrågasatta utredningen enligt hans mening borde komma under övervägande.

Motionären har sålunda önskat, att det skulle utredas, »huruvida ej resp. länsstyrelser skulle kunna tillerkännas en kraftigare initiativrätt med avseende på kontrollerandet av räkenskaperna i kommunerna, där anledning därtill föreläge». Ävenså borde enligt hans mening upptagas till granskning den frågan, »huruvida ej kommunerna skulle vara skyldiga att, där skäl därtill föreläge, anställa eller anlita auktoriserade revisorer». Vidare ifrågasättes viss ändring i bestämmelserna rörande den tidpunkt, vid vilken revisorer skola utses. En bestämmelse i kommunallagarna syftande till ett förtydligande av desamma på denna punkt skulle enligt motionärens uppfattning vara av betydelse. Han avser härutinnan antingen bestämmelser om obligatorisk *skyldighet* för kommunerna att tillsätta revisorer före ingången av det år revisionen avser, eller ock sådana ändringar, att *rätten* att välja revisorer i dylik ordning bleve tydligt angiven. Slutligen ifrågasätter motionären, »huruvida ej revisorerna särskilt i de fall, där de valdes för kommande år, borde tillerkännas en större befogenhet och rätt till ingripande i vissa fall än vad som nu är fallet».

Utskottet kan för sin del icke ansluta sig till de uppslag, som sålunda i motionen givits för den ifrågasatta utredningen.

En sådan anordning, att länsstyrelserna tillerkändes viss befogenhet i avseende å kontrollerandet av kommunernas räkenskaper, kan utskottet icke tillstyrka. Oavsett de principiella betänkligheter, som göra sig gällande mot en utvidgning av den kontroll över kommunerna, som författningarna lagt i länsstyrelsernas händer, håller utskottet före, att en åt länsstyrelserna sålunda meddelad befogenhet att i vissa fall ingripa knappast skulle bli av större praktisk betydelse.

Vad därefter angår frågan om anställande eller anlåtande av auktori-

serade revisorer i kommunerna, så är det enligt utskottets mening uppenbart, att det skulle vara till fördel för den kommunala förvaltningen, om fackmässig revision i större utsträckning, än nu är fallet, komme till användning. En utveckling i sådan riktning torde emellertid ej kunna annorledes än på frivillighetens väg främjas. Att för kommunerna stadga viss skyldighet i berörda hänseende kan enligt utskottets mening ej gärna ifrågakomma. En sådan skyldighet måste nämligen antingen erhålla den innebörden, att viss myndighet skall äga i förekommande fall påfordra anordnandet av en kvalificerad revision, eller ock få formen av lagbud, som under vissa bestämda förutsättningar föreskreve anordnandet av sådan revision. I förra fallet gäller vad ovan sagts i fråga om vidsträcktare befogenheter för länsstyrelserna i avseende å den kommunala förvaltningen. I senare fallet skulle tydligtvis oöverkomliga svårigheter möta mot en sådan gestaltning av lagbudet, att det å ena sidan bleve tillämpligt å alla de fall, där dess tillämpning vore behöflig, å andra sidan icke onödigtvis tyngde kommunernas budget med utgifter för revision.

I avseende å frågan om revisorers tillsättande före ingången av det år, revisionen skall avse, vill utskottet erinra om att vid 1921 års riksdag en motion väcktes med hemställan om sådan ändring av kommunallagarna, att val av kommunala revisorer komme att ske före det års ingång, som revisionen skall omfatta. Konstitutionsutskottet yttrade härom: »Syftet med föreliggande motion är enligt utskottets mening så till vida värt beaktande, som det i många fall kan innebära en fördel, att kommunala revisorer väljas redan före det års ingång, som revisionen skall omfatta, då de därigenom sättas i tillfälle att omedelbart efter revisionsårets ingång genom aktgivande på kommunens förvaltning förbereda sig på sitt revisionsuppdrag. Då emellertid kommunallagarna i sin nuvarande lydelse icke synas lägga hinder i vägen för primärkommunerna att använda det av motionären förordade förfaringssättet, torde någon lagändring icke vara av behovet påkallad. Motionens syfte torde i stället böra vinnas genom att man i de kommuner, där så anses lämpligt, begagnar sig av möjligheten att utse revisorer före revisionsårets början.» Utskottet ansluter sig i allo till den mening, som sålunda uttalats av 1921 års konstitutionsutskott, och kan sålunda icke tillstyrka en lagändring i den riktning motionären i första hand avsett, nämligen därhän, att kommunerna skulle *äläggas* att välja revisorer på förhand. Icke heller kan utskottet finna det påkallat att nu i kommunalförfattningarna precisera den *rätt*, som kommunerna i berörda hänseende äga och som redan på många håll tagits i anspråk.

För den händelse kommunalförfattningarnas avfattning på denna punkt kan anses lämna utrymme för någon tvekan, torde erforderlig rättelse lämpligen kunna företagas i samband med den allmänna formella revision av kommunallagarna, varom riksdagen 1921 hos Kungl. Maj:t hemställt.

Vad slutligen angår förslaget att genom lagändringar utvidga de befogenheter, som tillkomma kommunernas revisorer, vill utskottet erinra, att revisorerna redan med nu gällande lagstiftning torde äga möjlighet att i erforderlig utsträckning göra sig förtrogna med förvaltningens gång inom det område deras granskning skall avse. Att åter vidga deras befogenheter utöver den gräns, som gällande rätt uppdrager, är enligt utskottets mening icke tillrådligt.

Då utskottet sålunda ej kan dela motionärens uppfattning om angelägenheten att med anledning av de senaste årens erfarenheter inom den kommunala förvaltningen underkasta bestämmelserna om kommunal revision en genomgripande omarbetning, och då utskottet dessutom ej kunnat giva sin anslutning åt något av de reformförslag, som i motionen framförts, anser sig utskottet böra avstyrka den föreslagna utredningen och hemställer sålunda,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1923.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Närvarande: herrar *Clason, Strömberg, von Geijer, Norling**, *Stendahl, Almkvist**, *Larsén, E. B. Andersson, P. E. A. Jonsson, Magnusson* i Tumhult, *Vennerström, Nilsson* i Antnäs, *K. A. Westman, Bäckström, Andersson* i Igelboda, *Fast, Gustafson* i Kasenberg och *Sehlin*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herr *Vennerström*;
- 2) av herr *Andersson* i Igelboda.